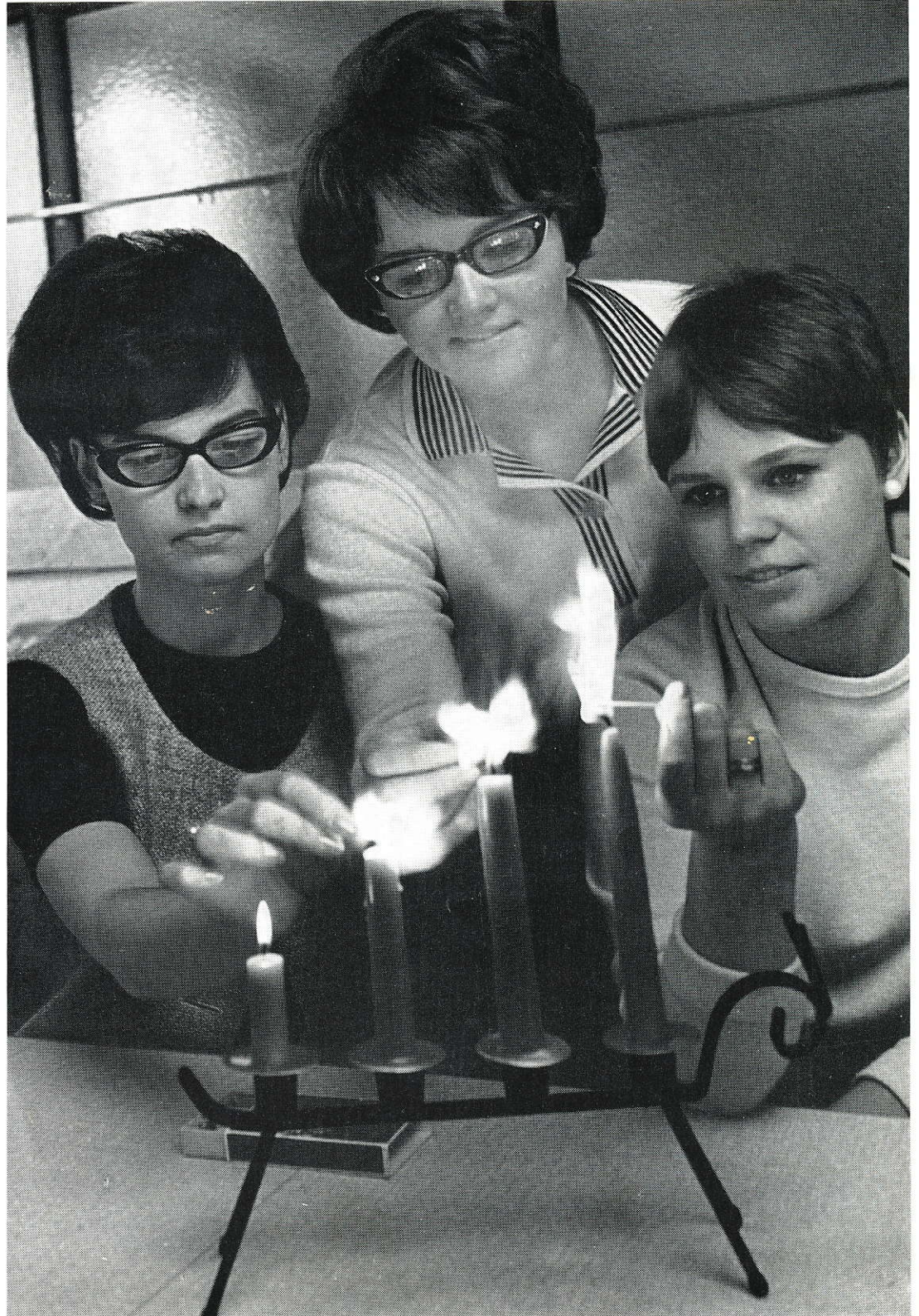

BERGTROLLET

Personaltidning för CVA-UHF
Nr 3 1965 • Årgång 16

ADVENT

"För att vara ett bergtroll är jag väldigt tunn och mager — nästan som Ragnar Fredriks semesternummer."

Ett magert troll . . .

. . . kan vara tecken på god kondition. Läs om Din fysiska arbetsförmåga på sid. 14. Tidningen "Bergtrollet" mår däremot bättre om läsekretsens hjälper redaktören med "trollnäring" — artiklar och notiser. Ert liv är säkert så händelserikt att Ni alltid har något att sprida till arbetskamraternas nytta och nöje.

"Kron"hjortar på CVA?

Vildmarken tränger långt in i CVA inhägnade område. Här finns också gott om vilda djur. Det är mycket vanligt att räv, ekorre, fasaner och hare visar sig framme vid byggnaderna sökande efter föda. Älg och björn är däremot inte så vanliga nu för tiden. Hur skulle det vara om vi finge se hjortar komma ut ur skogen och beta på Snickarängen och släcka sin törst i Anders damm? Det har kommit förslag om att vi alla skulle kunna bli delägare i en dovhjortsfamilj genom att donera en peng, — förslagsvis 1 krona (men även gärna mer eller mindre). Av de insamlade kronorna skulle inköpas ett par dovhjortar och därmed skulle de få hedersnamnet "Kron"hjortar. Sedan skall vi se till att de trivs med våra förhållanden.

Omslagsbilden

Advent.

Eva Gustavsson, Eva Hermansson och Siv Boström tänder adventsljusen på Normaliekontoret.

Klichéer: Ljungklichéer, Örebro

Tryck: Arboga Boktryckeri AB, Arboga, 1965

Till alla anställda
vid CVA och UHF

en

god jul och ett
gott nytt år

Hjärtligt tack för det gångna årets arbetsinsatser

ANDERS HÖGFELDT KARL HULTMAN

BERGTROLLET

Personaltidning för Centrala Flygverkstaden och FF Underhållsavdelning Förrädsbyrån, Arboga.

Ansvarig utgivare:

CCVA v. dir **A Högfeldt**

Redaktör:

Ragnar Fr Bengtson

Redaktionskommitté:

Gunnel Rydeborg, Jan Fränlund, Carl-Rickard Ekblad och Carl-Hugo Dahlström

*I luftens slagskepp A 32 A LANSEN svarar CVA som huvudverkstad för tillförlitligheten hos all elektronisk utrustning och vapen.
Bilden har tagits av F17, som presenteras på sid. 8.*

Vad är det som "dinkar" på berget

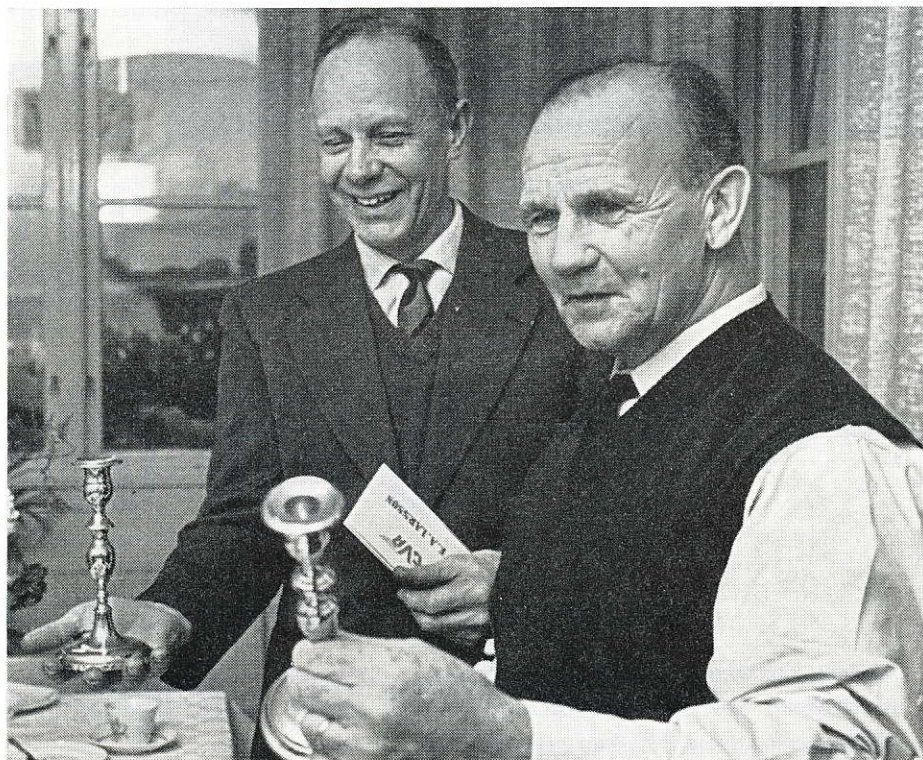
Borrmästare Brennermyr borrar upp var ni vill.

Ett borrhorn på berget!

Skall CVA bli självförsörjande med drivmedel och oljor? Nej. Det blir ing-

en oljekälla utan här skall CVA ha sin reservvattenbrunn — ett verk som fullbordas efter en ansökan sedan 1952. Det är f. ö. Sv. Diamantbergborrnings AB som utför arbetet, men säkert är att ni inte får se några diamanter vid detta borrhorn.

Borrmästaren själv, Erik Brennermyr, är en säker och erfaren man. Han tar upp håll var helst ni vill och vet vad som skall komma fram i Södermanlands jord (vet Ni f. ö. att CVA ligger i detta landskap?) eller i Kina. Erik Brennermyr är mycket berest och trivs framför allt i Afrika. Dit kommer han att flytta sin arbetsplats igen, när arbetet är färdigt här. Det är Uganda och Kenya han i första hand söker sig ned till. Där finns bra berg att borra i, men i gengäld är det svårt att ta sig fram på dåliga vägar. Då regn och åska förekommer mycket och vägmaterialet i hög grad består av röd lera får man mest halka sig fram. Människorna är mycket hjälpsamma och vänliga och arbetskraften är billig så allt underlättas i hög grad. Brennermyrs familj har också trivts bra därnere. Då de haft möjlighet att där hålla sig med tjänstefolk, har de på sin fritid kunnat studera denna kontinent väl. Allting är ju anorlunda och det fordras år för att lära känna livet i tropikerna, framför allt djurvärlden. Borrmästaren förrådde ett stort biologiskt intresse och Bergtrollet önskar göra honom sällskap till denna världsdal. T v önskar vi lycka till och hoppas att planerna kommer att förverkligas.

Pensionärer med ohämmad livslust

Vid det härligt dukade kaffebordet i restaurang Gyllene Balkens enskilda matsal satt vaktförman Gustav Artur Wadstedt och motortvättare Erik Axel Larsson i centrum för ett uppvaktande sällskap, då de den 30 november inträdde i pensionärernas krets på grund av uppnådd ålder.

Artur Wadstedt är en av de äldsta vid CVA och medlem i det exklusiva sällskapet "UR-CVA:arna". Han har varit anställd över 21 år. Wadstedt är inte bara känd som en respektingivande vakt utan även som en framgångsrik odlingsman på torpet vid Igelsäter, där han bl a drev upp stora skördar persikor (de där flanelklädda frukterna Ni vet). Nu skall han bli stadsbo. Det blir lugnare och han kan återfalla till sitt gama spel med schackpjäser. Vidare kommer fisken i Hjälmaren att oroas av alla de nät Wadstedt knutit.

Axel Larsson är född i Arbogatrakten och uppväxt på Näsby gård på andra sidan ån från CVA räknat. Här har han varit mycket arbetssam och inte gjort väsen av sig. I alla händelser är han mycket uppskattad. När han efter 15 års tjänst lämnar CVA med ömsidig saknad skall han till att börja med ta det lugnt, men det är inte uteslutet att han snart skall börja med lantarbete, nu kanske i Västergötland.

Efter kaffet avtackades pensionärerna först av CCVA och därefter av repr för FCPF och FCTF. Båda fick höstblomster och gåyobrev på Bergtrollet. Ing H. Jersby erinrade Larsson om den tid som gått, gott samarbete utan friktioner och uttalade sektionens tack. Vaktchefen B. Blomqvist tackade Wadstedt för gott samarbete och överlämnade ett par ljusstakar från kamraterna. Kapten Tallquist påminde om att vakten och telefonväxeln är våra ansikten utåt, det som var och en som tar kontakt med CVA först möter. Den första kontakten som en besökare får sätter sin prägel på allt som följer sedan. Dessa förstaintryck har vid CVA alltid varit monster och gott samarbete med verkstaden har grundats här.

Den länge fotografen och Bergtrollet var närvarande, instämde och önskar pensionärerna lycka till.

Axel Larsson och Artur Wadstedt funderar över ljusstakarnas användning.

Hänt se'n sist

ur chefens dagbok

18 oktober

Chefer och överingenjörer från centrala verkstäderna sammanträdde med CUH m fl på CVA och diskuterade gemensamma problem.

26 oktober

För diskussion av CVA stafförslag för budgetåret 1966/67 besöktes CVA av tekn dir P. Jurander, krigsrådet H. Kollind, avd dir Å. Thorsén, avd dir F. Enger och byråass E. Ahlgren.

Från FCTF deltog sekr S. Granath, byråing B. Ahlin, förv B. Haglund, verk m A. Hill och H. Dackebo.

15 november

Övl B. Salmson och avd ing G. Johansson, Försvarets Fabriksstyrelse, gjorde en snabbvisit för att utreda vissa begrepp CVA—FTG.

EFTERTRÄDARE...

Douglas Crossland.

...till mr Stanley Mackie, som kontaktman med Rolls Royce, är mr Douglas Crossland. Han är ingen nykomling i Sverige utan flyttade hit redan 1946 och hjälpte Flygvapnet m fl med kolvmotorer av typerna Merlin och Griffen. 1952 kom han till SAAB och har varit en värdefull rådgivare för effektiv drift på motorsystemet på Tunnan, Lansén, Draken m fl. Då mr Crossland nu kommit hit med sin familj önskas han hjärtligt välkommen och vi hoppas att han skall trivas.

□

BLANKETT — DOKUMENT — FORMULÄR

Fortfarande råder det terminologiförbistring när det gäller papper.

Blankett kallas varje papper — oavsett format — med eller utan förtryck som på förhand iordningställts för ifyllning av något slag. "Blank" hänför sig till blankettens urform och betyder "utan skrift eller tryck". Efter att ha passerat genom händer och maskiner, blivit föremål för allehanda bearbet-

16 november

I samband med övningar på Arbogabasen inspekterade överste R. Svartengren sina trupper från Fl.

15 december

Besökte representanter för KAF el-avdelning CVA. Bland deltagarna märktes överste L. Nyström och armédirektör F. Jacobsson. Vidare deltog CTUK, överingenjör N. Akerblom. Besöket avsåg en undersökning av verkstadens möjligheter att ta emot arbeten som kan ifrågakomma för KAF:s del.

AVSKED MED FÅGELKVITTER

Liksom de fåglar flygdir Rolf Genestig med intresse studerat på all sin fritid har han nu dragit söderut och bosatt sig i smålandsmetropolen Växjö för att pipa på Telub. Här vid CVA har Rolf gjort sig omtyckt som en flitig och glad gök, varför ett utvalt sällskap, följde honom på en fågelskådarpromenad i gränslinjerna av det 1.200 tld stora CVA-området. Tyvärr hade en hel del fåglar redan gett sig i väg, men i jakt-slottet vid gamla Hjälmare kanal satt ing Bäck som en uv och väntade med en stadig lunch. Medhavda fodersäckar behövde inte förtäras. I sällskapet av glada starar överlämnades som avskeds-gåva en hög skivor med fågelkvitter och handböcker om fåglars biologi. Vi önskar god jakt och trivsel i Småland.

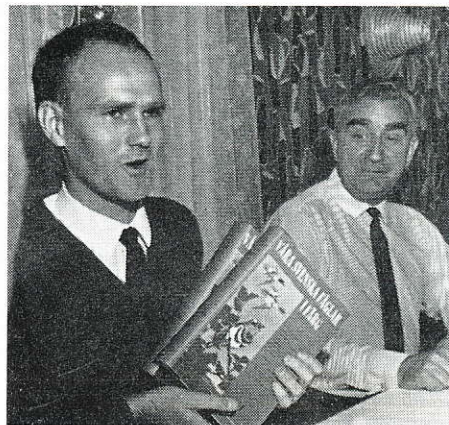
Sektions- och kontorschefer på skolbänken

Fr o m den 8 nov och tolv måndagar framåt kommer kursen "Kommunikations- och samarbetsfrågor" att hållas vid CVA. Tid: kl 1500—1715.

Kursledare är industripsykolog Kerstin Hallberg, Volvo-Köpingverken.

Kursens syfte är att ge vissa kunskaper i arbetspsykologi samt ökad förståelse för informations-, kommunikations- och samarbetsfrågor.

Sista kursdagen är den 21 febr 1966.

Rolf kvittrar sitt tack och adjö.

Det bästa efter en stärkande skogs promenad är en stark cocktail på varm buljong.

nings- och ifyllnadsoperationer byter blanketten namn till dokument. Dokumentet är alltså en blankett med ifyllning. Formulär är en förebild för avfattning eller uppställning till skrift. Blanketten som sådan kan således aldrig kallas formulär.

Ur Flygmotor

FLYGVAPENMASTERSKAPEN

När man redigerar en tidning över svämmas man av uppgifter, varvid en viktigare glömts bort. I all IFFA-glädje försvann en uppgift om Flygvapenmästerskapen att fdir Granström kom 3:a i hela flygvapnet i golf.

Vi gratulerar!

En skotte far till England

Mr Stanley Mackie med sin familj har nyligen återvänt till de Brittiska öarna och därvid lämnat CVA, Arboga, motorer och Rolls-Royce ryggen. Över en mugg kaffe berättade Stan, innan han for, om den dystra mulna dag med dimma och kyla han kom till en liten stad benämnd Arboga. Han var nygift och hade sin maka Jane med sig. De kände sig utslängda i vildmarken. Ortsborna hade ett underligt

mången svensk. Utom kryssningar i Sverige över sådana knutpunkter som Mårbacka, Åre, Sundsvall och Gotland har de bl a varit i Hälsingfors och Stavanger. När semestertiden kom och de flesta i Arboga reste bort stannade engelsmännen kvar och kom underfund med att de bodde i en tjugis stad.

Nu känner han svenskar väl och tycker om dem. Han tycker det är märkvärdigt att när svenskar bjuder på mid-

Som skotte har han också räknat ut billigaste sätten att resa. Bl a är det billigare att från Sverige resa till Glasgow än till London.

Familjen Mackie har redan fått våning i ett församhålle till London. Våningsbekymren är synbarligen mindre i England. Stan har lämnat sitt intresse för motorer och skall nu ägna sig åt hissar och rulltrappor. Med dessa öppnas nya och vidare vyer. Resor skymtar bl a till USA.

Arboga och sina vänner här har Stan och Jean inte glömt och de kommer tillbaka om det finns möjligheter. Svenska vänner är alltid välkomna till deras nya hem.

I gengäld kan vi, chefer, kamrater, bergtroll m fl försäkra att vi inte glömmet the Mackies och önskar dem välgång och välkomna åter.

Stan Mackie samlad med CCVA och arbetskamrater för att tömma avskedsskål i Arboga öl.

läte, som de kallade språk och det vållade bekymmer. Vid ett av de första restaurangbesöken ville de ha en stadig måltid och pekade slumpartat på något som lät gott på matsedeln. Det råkade bli nyponsoppa. Chocken över färg, konsistens och smak märks ännu. Det var inte vad de hade väntat.

Så småningom förstod Stan och Jean att alla ville dem väl och efter några byten inredde de sitt bo söder om ån. Dock tycker han ännu att det är svårt att få kontakt med svenskar. Ja, de är kanske litet blyga. En svensk tycker nog det är minst lika svårt att få kontakt med en engelsman, även om han behärskar språket något. Med tiden lärde sig också våra engelsmän språket och roterade ut i sällskapslivet, Round-Table m. m.

Språksvårigheterna fanns dock fortfarande. I ett tacktal förklarade han att värden var en underbar *häst*. Det var ju likljudande med det engelska *host*. Så småningom trivdes familjen Mackie så väl att de blev flera, Douglas och Graham, med födelseort Arboga.

Arboga ligger geografiskt rätt centralt i Sverige, vilket utnyttjades som utgångspunkt för många resor. Stan och Jean har i vissa fall sett mera än

dag, gör de så mycket omak och tar hem sina gäster. I England tar man dem ut på restaurant. Jo, han förstår nog svensken, när han sett notan.

Avskedssupé.

Söndagen den 24 okt hade en subskriberad supé ordnats på Stadskällaren för Jean och Stanley Mackie. Ett 30-tal av Mackie's vänner i Arboga deltog.

I ett tal på god svenska tackade Stanley alla vänner för den minnesrika och trevliga tiden i Sverige.

Filminspelning vid CVA

Regissör Helge Sahlin med assistenter opererar.

Flygvapnets Filmdetalj och Sueciafilm har besökt CVA för att spela in några scener till en informationsfilm om föreningarnas inverkan på vissa känsliga anläggningars och apparaters funk-

tion och hur man skall hantera materielen rätt vid drift och underhåll. Regissör är Helge Sahlin, känd för de internationellt prisbelönta filmerna "Attackflyg", "Fpl 35" och "Horisont".

RÄTT RUSTAD FÖR FJÄLLET

MOT SOLEN — MOT FJÄLLEN.

FJÄLLEN LOCKAR

□ Fjällvärlden har genom ökad propaganda i TV, radio och tidskrifter nått en starkt stigande popularitet som rekreationsområde och semester mål. Tack vare bilen och ett ständigt ökat antal billiga gruppresor beredes allt fler människor möjlighet att erfara den stimulans, som bara fjället ger.

Tyvärr har även antalet olyckstillbud ökat, många gånger beroende på att fjällturisten underskattat den nyckfulla väderlek som stundtals kännetecknar fjället.

Inför planeringen av säsongens fjällresa följer här några allmänna synpunkter på personlig utrustning för dags-tur.

Med utrustning avses i detta sammanhang klädedräkt, skidutrustning, proviant, packnings- eller transportdon samt säkerhetsutrustning.

PERSONLIG UTRUSTNING

■ Den personliga utrustningens omfattning blir självfallet beroende av turens längd och svårighetsgrad. Rent allmänt skall utrustningen ge skydd emot fjällets faror som i huvudsak innefattar: *Vinden, kylan, vätan, mörker, lavin, utmattning.*

En vederhäftig fjällutrustning är dyrbar. En god regel är att skaffa sig ett fåtal plagg av hög kvalitet hellre än modebetonade skrytplagg, vilka oftast är helt olämpliga för sitt ändamål.

Vid varje utfärd är det klokt att vara rustad för storm. Den som upplevt en storm i fjället vet att den kan innefatta de faror som nämndes ovan. Det är inte meningen att man skall byta på sig tröjor och halsdukar vid turens början enär svettning ofelbart blir följden.

Närmast kroppen en brynja, så en

grövre skjorta ev. en uringad tröja samt en rejäl halsduk kan vara lämpligt att starta turen med även om temperaturen går emot 15 minusgrader. Är vinden besvärande drar man på anoraken. Under skidbyxor av yllediagonal lämpliga långkalsonger samt grenskydd. Åtdraget bälte är olämpligt, hängslan är bäst.

Yllevantar inuti ett par tumhandskar av skinn är bra. Vid kall blåst är en kraftig skärmförsedd skidmossa med öron-, pann- och nackskydd nödvändig, eljest är en ylleluva oftast tillräcklig. Att gå på tur med slalomkängor på fötterna försöker man bara en gång, i värsta fall med allvarlig sträckning i hälsenan som följd.

Ryggsäcken är lättast att bära, om den är utformad enligt principen "bred upptill och smal nedtill" och gärna försedd med snölås.

SKIDORNA

■ Skidorna bör ha stälkanter, lite ovan om man ej provat sådana, men en avgjord fördel vid skarsnö och isigt före — inte minst vid skråkning.

Skidbindningen bör ha s k fångrem eljest riskerar man att mista skidan, om bindningen lossnar från foten.

Vid utförsäkning i backar med många människor är det absolut nödvändigt att använda fångrem, en lossnad skida pilar med stor kraft utför helt oberäkneligt och kan helt naturligt vålla svåra olyckor.

Efter ca 15 minuters åkning har kroppen fått upp "arbetstemperaturen". En rast är nu lämplig, varvid man justerar klädseln dvs byter mössa, om det behövs, tar av (eller på) en tröja, justerar remmar etc.

Skidvalleningen kompletteras vid behov. Så länge turen bär uppför behövs

mer fäste än glid, och färden utför kan gå säkrare, om glidet inte är alltför snabbt.

PROVIANT OCH SÄKERHET

■ Provianten och säkerhetsutrustningen är av stor betydelse och skall väljas med omsorg. Under en dagstur är vanligast och för de flesta bekvämast med färdigbredda smörgåsar och termosdryck samt någon frukt. En god regel är att breda smörgåsarna före morgonmålet, annars är risken att antalet blir otillräckligt.

Termosen skall förvaras mitt i ryggsäcken, gärna nedstucken i reservsockorna.

En godispåse med mandel, socker, torkad frukt, blockchoklad o dyl gör underverk, om tröttheten kommer smygande och skidspetsarna börjar korsa varann. Men i det läget skall man självfallet vara på hemväg med utgångspunkten inom nära synhåll.

I ryggsäcken förvaras också reservplaggen: en extra tröja, ombytesvar, skidblus, vindbyxor, två par strumpor och ev en lättviktpäls.

Säkerhetsutrustningen är tyvärr försummad av många fjällturister. En gyllene regel är att aldrig färdas ensam. Utfärder från turiststationer sker säkrast i grupp med turledere. Denne skall medföra en för gruppen gemensam säkerhetsutrustning bl a karta, kompass, signalraketer, stormkök, reservskidspets, snösond, lavinlinor, skidbår eller pulka, reservproviant, sjukvårdsväska, snöskovel, reparationsväska och reservplagg. Det är vanligt att denna utrustning fördelas på deltagarna.

Förutom den gemensamma utrustningen är det fördelaktigt om varje deltagare medför sterinljus, tändstickor, slidkniv, kompass, sittdyna, reservproviant, solglasögon med sidskydd, en kombinationstång, en bit nylonlina och första förband.

En väsentlig faktor till förebyggande av köldskador är att tvätta sig och utföra ev rakning på aftonen och då även massera huden med vattenfri hudsalva. Läpparna brukar vara känsliga för fjällvinden. På morgonen före en tur bör man ej tvätta ansiktet eller smörja in med lager av hudsalva.

I de fall man föredrar att i mindre enskilda grupper göra en tur gäller i ännu högre grad att beakta de faktorer, som är avgörande för ett riskfritt utbyte av fjällvärlden: *omdöme, kunskap, kondition* och vederhäftig *utrustning*.

Utbytet blir mer givande om man de första två dagarna tar det lugnt och i skidbacken mycket försiktigt och gärna använder den tredje dagen som vilodag. C.-E. Widerlöv

Rocket City:s månfågel

■ Ett dovt muller och stackar av rök och ånga utstöttes periodvis över Huntsville, Alabama, Förenta Staternas Rocket City, som ett förebud till målet att sätta folk på månen. Dessa fyrverkerier är bevis för den kamp en kommande månfågel måste kämpa — bevis för de prov som utföres på världens största startraket, Saturnus V.

På en del av det vidsträckta provområdet inom Marshall Spencer Flight Center, MSFC, står Saturnus V uppställd i en jättestor provbock av stål, som i sin tur står på fyra massiva betongben. Här körs den stationärt för att kontrollera konstruktionen av raketens drivsystem.

Saturnus är 41,4 m lång och 9,9 m i diameter. Den skall bli första steget i 3-stegs robotsystemet Saturnus V/Apollo, som är programmerad att 1970 sända iväg 3 amerikanska astronauter till månen. Hela aggregatet blir 109,2 m högt.

Den är försedd med 5 Rocketdyne jetmotorer som drivas med fotogen och flytande syre och ger 3,5 miljoner kp i drivkraft, vilket motsvarar ungefär 160 miljoner hkr. Detta motsvarar styrkan av en rad bilar stående stötfångare mot stötfångare från Seattle, Washington i väst till New York City i öst.

■ På en annan avd inom Marshall Center kör Boeings ingenjörer simulerade avfyringsprov på en annan Saturnus för

att kontrollera olika delar av farkosten på krafter som väntas i senare skeden av provningsprogrammet. Denna avdelning har en plattform, som kan mäta reaktionskrafter upp till 15 mill kp. Plattformen kan sänkas till raketavdelningen för viktbalanseringsprov. En simulator ger 0,8 mill kp kraft motsvarande en enkel motor vid fullt pådrag: en annan simulerar den fullständiga 4 mill kp kraften för en "fem-motor" utan de fyra balanserande utombordsmotorerna, som skall användas för styrning; en tredje ger full kraft och fullständig balansering och ett fjärde experiment är fixerat till mittmotorns rekyl, varvid hydraulisk kraft är ansluten endast till denna.

Vid provningsarean svarar Boeing för såväl den tekniska tjänsten av provningsprogrammet som förser provbockarna med erforderlig instrumentutrustning. Proven vid denna anläggning skall fastställa böjnings- och vibrationskaraktären hos hela Saturnus V/Apollo-farkosten. Tornets stålöverbyggnad är 108 m hög och 30 m i fyrkant. Monteringen av månfågeln i den dynamiska provbocken är programmerad att börja före detta års slut och proven vara i gång i februari 1966.

Den 27 sept. 1965 rullades den första enheten till en flygande startraket ut

från försökslaboratoriet. Efter hopmontering och kontroll sändes den till Cape Kennedy i juli 1966. Vid startramp nr 39 på "Cape" kontrolleras den igen och sedan hopmonterad med två senare steg och en rymdkapsel. Därefter följer en serie av omfattande markprov med hela aggregatet. Den första starten med en obemannad Saturnus V/Apollo kommer att ske under första hälften av 1967.

■ Ingen är mera allvarligt medveten om det oerhört stora antalet uppgifter i detta oändliga program än dr Wernher von Braun, chef för Marshall Center. Dr Braun komplimenterade nyligen R H Nelson, chef för Boeings startsystemgrupp för bolagets ansträngningar att hålla programmet inom tidsschemat.

Dr Braun skrev: "På MSFC vägnar vill jag uttala mitt erkännande för Edert och Edert företags utomordentliga ansträngningar och hjälp på Saturnus program. Det stationära avfyringsprovet i år med första steget startraket markerar en större milstolpe i denna nations utveckling för att sätta ut en man på månen inom detta årtionde. Det faktum att vi för närvarande är före tidsschemat är ett direkt resultat av män som ägnat sig åt samarbete mot ett gemensamt mål.

Vi vid MSFC är väl medvetna om de många svårigheter och väsentliga uppgifter som Ni hjälpt oss att lösa. Alla, i Eder organisation har del i detta verk och uppgifterna som ligger bakom oss skall tjäna som en inspiration för oss alla.

Var god uttryck mitt personliga tack till Eder personal för ett gott arbete."

■ Allting om Saturnus V är uttryckt i superlativ. Där finns ventiler stora som kappsäckar, bränslepumpar större än kylskåp och motorer större än 2,5 tons lastbilar. Att starta den liknas vid en uppsändning av Washington Monumentet i rymden. Raketerna är 5-6 gånger så kraftfulla som ryssarna har avslöjat till dags dato.

Ingenjörsarbetet på detta projekt saknar motstycke. En dominerande skala av svårigheter kan illustreras med att en bil skall utestänga regn vid 160 km/h; en Boeing 707 skall vara vattentät vid 1 000 km/h och stark nog att tåla en kollision med fåglar och andra små föremål i luften och Saturnus V/Apollo måste klara stötar med rymdstoft vid hastigheter upp till 40 000 km/h.

Provning är nyckeln till hela programmet. Arbetet, som fullbordas vid MSFC idag skall hjälpa till att försäkra rymdfarkostens fullkomliga funktion på sin rundresa till månen.

(Ur Boeing Magazine July 1965)

Alla fem motorerna av SATURNUS startsteg i samfällt prov.

20-ÅRS-JUBEL hos FCTF-are

En bråkdel av festdeltagarna syns här samlade till bords.

Förbundsordf. Gezelius, FCPF:s ordf. Johansson, ordf. för FCTF vid CVV, Rosevall, FCTF:s ordf. Ahlin, CCVA A. Högfeldt och ordf. för FCTF vid CVM Johansson, studerar presenterna till 107:an.

"Kom-fram-och-säj". Haglund och Tjellander har nåt "kuckel" ihop.

Lördagen den 30 oktober firade FCTF lokalförening 107 sin 20-åriga tillvaro med en jubileumsfest på restaurang Gyllene Balken, som dagen till ära fick rymma 235 glada och stojande personer. Att festmåltiden kunde avnjutas inom överskådlig tid får helt tillskrivas den heroiska insats som restaurangens serveringspersonal utförde.

I vimlet syntes:
Haglund bjuda till bords och mana fram talare.
Ahlin hälsa välkommen.
Tjellander framföra en egenhändigt författad prolog.
CCVA och div ordf. ösa lovord över if 107 och dess ordf. Ahlin.
Dackebo ta emot biljetter och bära bord.
Johansson och Agerlid se till att allt flöt som det skulle.

Hedkvists trio spela till middag och dans.

Gunnar Tim uppträda i en danspaus. Fränlund organisera och övervaka. Samtliga roa sig av hjärtans lust från 18.00 till 01.00.
Reinhold Carlsson ta bilderna på denna sida.

Jaf.

Hög stämning var det under hela kvällen, nedan en bild tagen under uppträdandet, då Gunnar Tim sjöng, spelade och smälte kvinnohjärtan (bilden till höger).

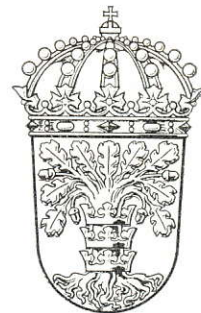

Chefen för F 17 överste Per Th. Svensson.

Kungl. Blekinge flygflottilj tillkom genom 1942 års försvarsbeslut och uppsattes under åren 1944–1945. Flottiljen förlades till Bredåkra (ca 7 km norr om Ronneby), där flygfältet nu ligger på yttersta randen av Blekinges "andra trappsteg", för att använda Selma Lagerlöfs liknelse i "Nils Holgerssons underbara resa". Fältet byggdes på mäktiga sandlager från istidens dagar, vilket medförde en förnämlig naturlig dränering, som den gången d v s före de permanentade bansystemens tid, var av stor betydelse för fältets användbarhet under höstregn och tjällossning.

Flottiljen fick här även övertaga militärt anrik mark. "För fosterlandets försvar vapenövade Kungl Blekinge Bataljon åren 1888–1901 å Bredåkra lägerplats" lyder inskriptionen på en minnesten inom flottiljområdet. Ännu fram

F 17 Kungliga Blekinge flygflottilj Attackförband

t o m första världskrigets dagar användes platsen sporadiskt framför allt av Karlskrona Grenadjärregemente, i vilket förband Blekinge Bataljon uppgått. Sedan fick emellertid lägret förfalla och när flygfältsbyggarna anlände hade skogen återerövrat den gamla exercisplatsen. Ett säreget minne av Blekinge Bataljon fanns kvar långt in på F 17 tid. En kraftig ek på en dominerande plats i terrängen hade tuktats till ett levande länsvapen — eken med de tre stamkronorna. Tyvärr kom den att utgöra ett flyghinder och måste fällas.

Flottiljens förste chef, Torsten Rapp — numera ÖB — ledde uppsättningen till en början från provisoriska lokaler i Badhus nr 1 vid Ronneby Brunn. Under hösten 1944 kunde personalen successivt flytta ut till flottiljområdet. Den 5/11 1944 invigdes flottiljen formellt i samband med en högtidlighet där flottiljens fana för första gången fördes fram för trupp.

Den operativa flygtjänsten började under 1945. Flottiljen var då utrustad med B 3 och utgjorde flygvapnets enda torpedflottilj. Flottiljen tillfördes T 18 B

med början 1947 och var ombevärpad 1948. Torpeden kom nu aldrig att bli T 18 vapen — däremot minor, bomber, lätta automatkanoner och senare även 57 mm automatkanon samt raketer. Jet-åldern inleddes förhållandevis sent vid

Teknische chefen, flygdir. 1 gr. Lennart Nordqvist.

F 17. Inför ombeväpningen till A 32 Lansen omskolades flottiljens flygande personal till jet på 21 R år 1956 och samma år började A 32 levereras. F 17 var en av de två första attackflottiljer som fick Lansen, som alltså gör tjänst med den äran.

För en attackflottilj är tillgången till skjut mål av stor betydelse. Svårigheterna att finna lämpliga målområden har varit betydande. De stora riskzoner, som numera erfordras innebär att mål icke kan erhållas på land i varje fall inte i Blekinge. Flottiljens mål är därför belägna utefter Blekingekusten vid Lindö, strax öster om Ronneby, och vid Sternö väster om Karlshamn. Dessutom disponeras F 14 målområde vid Tönnersjö under vissa tider.

Som en tavla med sommarmotiv ligger F 17 kanslihus inbäddad i äppelblom.

För betjäning av målen har utöver målavdelning en särskild båtavdelning organiserats som förestås av en båtchef. Vid denna avdelning bedrivs årligen utbildning av vpl båtstyrare från hela flygvapnet.

F 17 är en normal attackflottilj med tre flygande divisioner och däremot svarande teknisk och administrativ personal. Utöver normalorganisationen finnes vid materielavdelningen en regional televerkstads, TV 3, som under senare år är starkt expanderad. Allt som allt uppgår personalstyrkan till ca 900 man.

Flottiljen kommer med början 1965 att utökas med en lvrobotdivision.

F 17 läge norr om tätbebyggelsen i Ronneby — Kallingeområdet har inneburit vissa problem vad gäller bullerstörningar. Genom omsorgsfull planering av flygningarna i närheten av fältet har dessa dock kunnat i hög grad begränsas. Klagomål förekommer numera sällan.

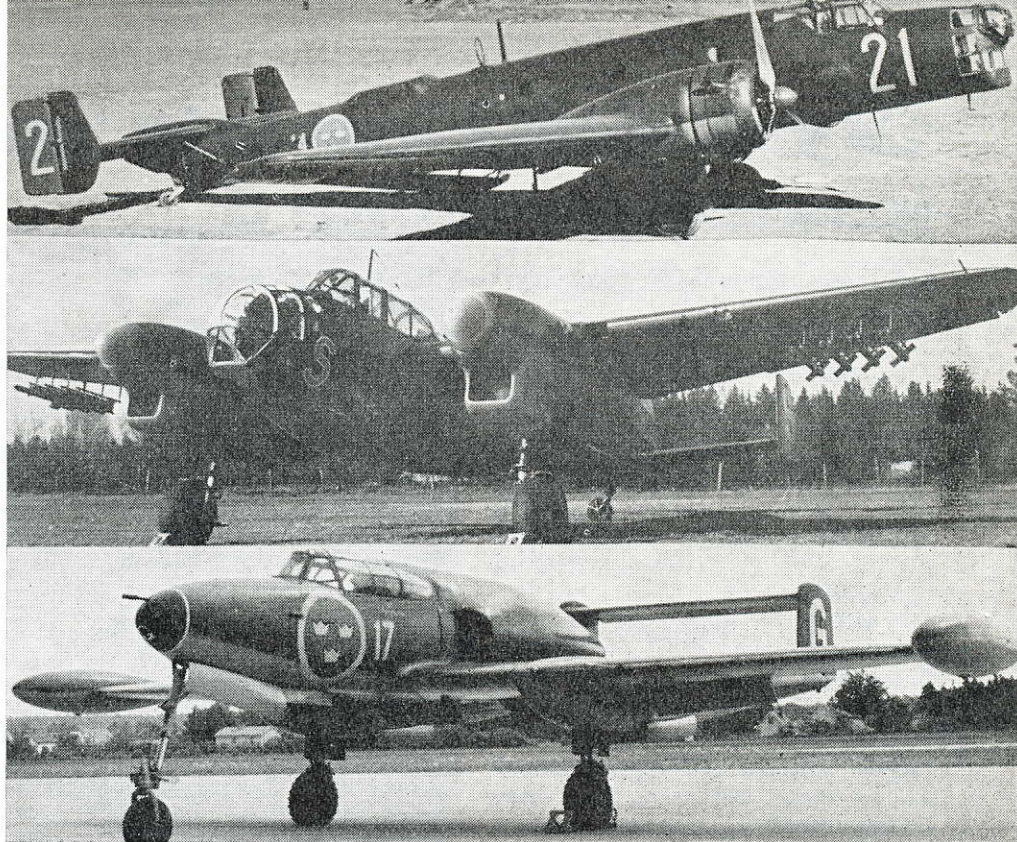
Flottiljområdet inrymmer ett tvärsnitt av den blekingska naturen — den öppna slätten, hagmarken med sin ljusa grönska, barrskogens mörkare färgtoner samt den för landskapet typiska trädgården med blommor och fruktträd.

Området erbjuder goda möjligheter till idrott och rekreation med en nyanlagd idrottsplats, ännu ej helt färdig, terränglöpningsbanor, motionshall m. m.

Då gymnastiksal, som medger bollspel inomhus, saknas har flottiljen fått förhyra 850 tim årligen i den nyuppförda Kallinge sporthall, som förutom en stor inomhushall även inrymmer en badanläggning med en 16 m simbasäng.

Förutsättningarna för personalen att hålla sig i god fysisk trim är alltså gynnsamma året om.

Flottiljen har under den sista 10-årsperioden haft ett mycket gott personalläge. Orsaken härtill är svår att säkert ange. Det förhållandet att blekingar ogärna flyttar ur sitt vackra landskap,

Tungt bombflygplan 1945 typ B 3 (konstr. 1935).

Torpedflygplan med grovt artilleri fpl T 18 B.

Första svensktbyggda jetflygplan A 21 R.

har väl haft en viss betydelse. Men den huvudsakliga anledningen torde vara, att inom länet möjligheterna till anställning i teknisk tjänst tidigare varit få p g a den industriella "underutvecklingen" i länet. Detta förhållande håller nu på att snabbt förändras och redan idag föreligger behov av "import" av arbetskraft inom den civila sektorn, något som utan tvekan kommer att innebära en hårdare konkurrens om arbetskraften i framtiden. Hittills har flottiljen inte haft någon påtaglig känning härav. Bidragande härtill är utan tvekan den popularitet som flottiljen åtnjuter inom länet.

Flottiljens förste chef präglade för sin personalläget

"Gör denna bygd till Din"

Detta motto har sedan förts vidare av övriga chefer — Hugo Svenow, Sten Rydström och från 1963 Per Th Svensson — och har inte heller varit svårt att efterleva. Traktens skönhet och befolkningens spontana mottagande av flottiljen och dess verksamhet har i hög grad bidragit härtill.

Genom flottiljens tillkomst har främst Ronneby — Kallingereionen kunnat glädjas åt en kraftig expansion, som också satt sina spår i den rent civila verksamheten med förläggning av en rad nya industrier till området.

Genom att flygfältet också kunnat utnyttjas för civil luftfart — LIN — har inte bara Ronneby — Kallinge utan också hela länet fått betydligt bättre kommunikation med övriga delar av landet.

Utan tvekan har gamla militära traditioner i orten haft stor betydelse för utvecklingen av ett gott förhållande mellan flottiljen och bygden, eller rättare sagt underlättat ett accepterande av försvaret som en samhällsfunktion bland många andra.

Det har underlättat för flottiljens personal att leva upp till det motto, som dess förste chef präglade, och också skapat förutsättningar för ett fortsatt arbete i denna anda.

En kylig morgon i F 17 markstridsområde.

Olycksfall i landets verkstäder kostar en miljard

Säkra produktionen – Satsa på arbetarskydd

Vad är och gör FCAN?

På Sundbyholms Slott vid Mälaren, hade Försvarets Centrala Arbetarskyddsnämnd (FCAN) den 23–25 nov arrangerat en arbetarskyddskurs. Deltagare var arbetsföreståndare och ledamöter i skyddskommittéerna vid olika försvarets arbetsplatser i östra mellansverige, varför även CVA och UHF var representerade.

FCAN är en nämnd, som är utsedd av Försvarets Avtalsdelegation och Försvarsverkens Civila Personals Förbund. Dess uppgift är att tillse att arbetarskyddsverksamheten på arbetsplatserna bedrivs effektivt, att avgiva utlåtande om att detta göres riktigt, att ordna effektiv utbildning i arbetarskyddsfrågor och att följa utvecklingen inom detta område. Detta sker i huvudsak genom kurser och utgivande av meddelanden med rekommendationer, lagtolkningar eller orienteringar.

Ordförande är CCVA, verkstadsdirektör Anders Högfeldt, vice ordförande förb-ordf i FCPF, Albert Backström.

Ordföranden öppnade Sundbyholmskursen med att hälsa deltagarna välkomna och erinrade om att arbetarskyddet instinktivt alltid funnits, men då yrkesinspektionen bildades för 75 år sedan kom verksamheten i mera bestämda banor. Intresset har varit i ständigt stigande. Detta beror i hög grad på propaganda och information. För att få ett bättre arbetarskydd inom försvaret bildades för ca 20 år sedan FCAN med ovan nämnda uppgifter. Deltagarna skall genom en kurs som denna få sådana impulser och informationer så att arbetet inom arbetsplatsernas skyddskommittéer blir intressantare och ännu mer resultatbringande.

Arbetarskydd inget produktionshinder

Yrkesinspektör Ragnar Ahrell, Linköping, inledde ett föredrag med att påpeka att förr nedvärderade företagsledarna arbetstagarna som en enkel produktionsfaktor och föga gjordes i skyddshänseende. Tiderna har ändrats. Duktiga arbetare uppskattas nu på alla arbetsplatser som en så värdefull tillgång att den på alla sätt måste hållas aktiv. Tiderna har dessutom hårdnat med stark konkurrens, följd av ökad produktion, rationaliseringar, snabbare genomloppstider, kortare arbetstid, varför det ställes högre krav på persona-

lens prestationer. Därvid får inte arbetarskyddet betraktas som ett hinder för rationell produktion.

Trots allt som nu göres i form av arbetarskydd förekommer olycksfall i oroväckande hög grad. Under senaste året har registrerats ett mycket stort antal fall, varav 500 med dödlig utgång och 3.000 med invaliditet som följd, vilket representerar en total kostnad på 1 miljard kronor motsvarande värdet av 15–20.000 egna hem.

20 % av olycksfallen beror på omständigheter vid själva arbetsplatsen, dess varktyg etc, medan i 80 % har den s k mänskliga faktorn varit framme. Härav är människan ensam skyldig till 20 % medan i de resterande 60 har hon samverkat med maskiner och dylikt. Tyvärr är människan glömsk och kan begå fel, vara vårdslös eller ta chanser. Det kan gå bra, men även galeit. I så fall blir inte bara företaget lidande utan även arbetstagaren, hans familj

och omgivning. Det kan därvid inte nog påpekas att ett stort ansvar ligger på den anställde så att han inte själv bidrar till stress genom att inte utnyttja fritiden till rekreation och vila.

Friska impulser, ökat intresse

Kursen hade många föredragshållare, som gav information om och synpunkter på olika områden av skyddsarbetet. Därutöver utnyttjades kurstiden långt ut på kvällarna med grupparbeten, varvid vissa frågor och problem diskuterades och besvarades.

FCAN har tidigare hållit fyra dylika kurser i olika delar av landet och kommer att fortsätta så med ca 4 kurser per år till 1971. Härmed beräknas att alla medlemmar i varje skyddskommitté skall få centralutbildning en gång varefter de kan sprida friska impulser vidare till den enskilde så att varje arbetstagare blir sitt eget skyddsombud.

Ragnar-Fredrik

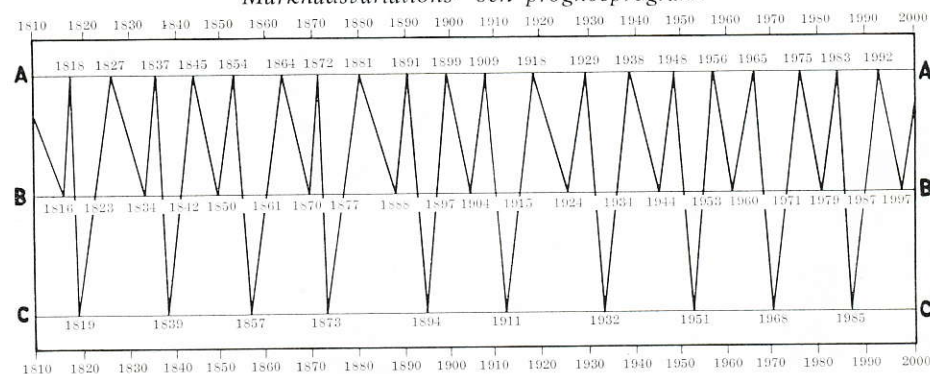
GÅR VI MOT SÄMRE TIDER?

Genom krångliga vägar har ett underligt diagram hamnat på Bergtrollets skrivbord. Varje sunt tänkande människa tvivlar ju starkt på att man skall kunna se in i framtiden, ser med misstro på spådomar. Enligt en relativt nyutgiven bok: "Född med siargåva" av journalisten Ruth Montgomery lär det just nu leva en amerikanska, Mrs Jeane Dixon, som har oförklarlig förmåga att se det kommande. Diagrammet, som jag haft i min ägo i ett år, är ju märkligt sanningsenligt i det förflutna och synes tendenserna för framtiden oroligt nog följa det även i fortsättningen.

Fritt översatt står skrivet på diagrammet:

Vi har reproducerat ett förunderligt dokument, som hittades i en gammal pulpet i Philadelphia 1902. Författaren är okänd. Originaldiagrammet var mycket missfärgat och pulpeten som det hittades i var minst fyrtio år gammal. Vi har all anledning att tro att diagrammet gjordes under inbördeskriget eller möjligen före. Det är förvånande hur nära den okände författaren träffat sådana depressioner som 1873, 1894 samt aktiekatastrofen i USA 1929, som slutade med Krügerkraschen 1932. Vad har den närmaste framtiden att bjuda?

Marknadsvariations- och prognosprogram.

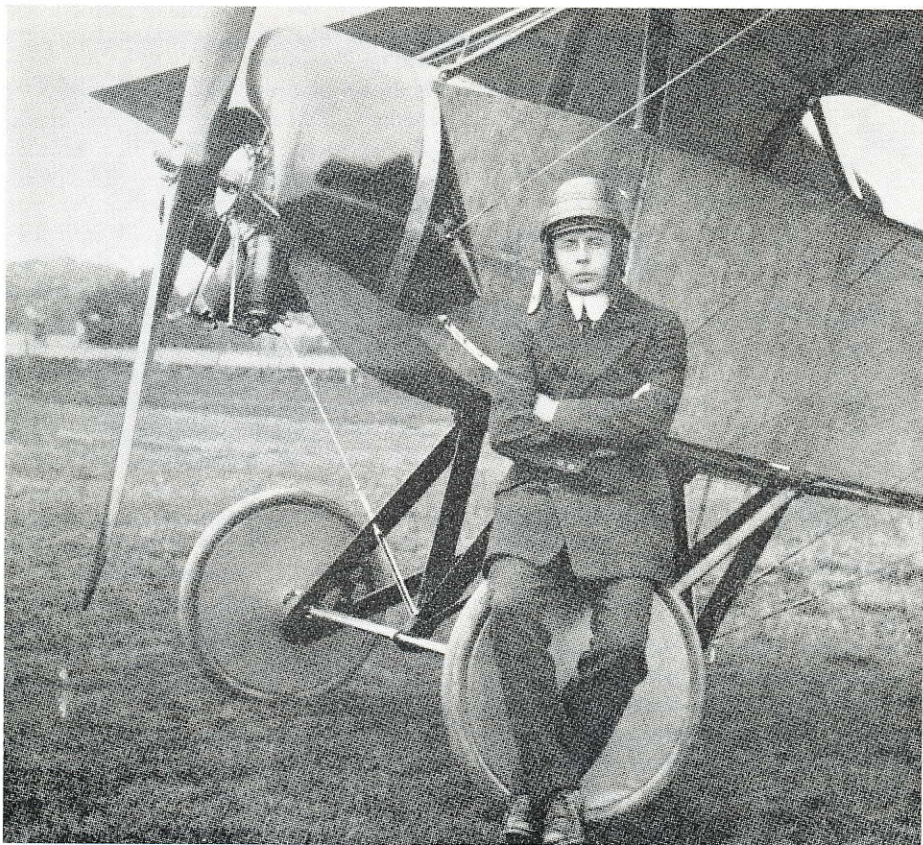
A-A Goda år med höga priser. Tider att sälja alla slag av aktier och värden.

B-B Hårda år med låga priser. Tider att köpa.

C-C År där katastrofer inträffat och kommer åter att inträffa.

Tro det den som vill! Ingen vet vad man får för betyg i ett kommande liv, men den som lever får C!

AB Thulinverken 50 år

Dr. Thulin efter provflygning av flygplan typ D (Parasole). Skånska kvinnor skänkte år 1915 planet till försvaret.

I samband med vår familjedag hade vi glädjen att kunna visa för besökarna den första flygmotorn, som byggdes i Sverige, en Thulinmotor från 1916. Det intresse den roterande stjärnmotorn väckte, gör det motiverat att orientera om dr Thulins verksamhet och den flygplansfabrik han startade i Landskrona 1915, AB Enoch Thulins Aeroplanfabrik, som just i dagarna har firat sitt 50-årsjubileum.

Många vitt skilda produkter har tillverkats på Thulinverken alltsedan den dag för femtio år sedan då företaget startades av fil dr Enoch Thulin. Det började på sätt och vis redan fem år tidigare, 1910, då den första flygmaskinen tillverkades i en liten oansenlig verkstad i Landskrona av prokuristen Oskar Ask och ingenjören Hjalmar Nyrop. Thulin, som redan då hade klart för sig vilka framtidsmöjligheter flyget hade, fick kontakt med Ask och föreslog att ett aktiebolag skulle bildas för tillverkning av flygmaskiner i större skala. 1915 realiserades tanken och AB Enoch Thulins Aeroplanfabrik, där Thulin hade Oskar Ask som närmaste

medarbetare, grundades. Under de fyra år som samarbetet varade byggdes bortåt 100 flygplan av flera olika modeller.

Fil dr Enoch Thulin räknas som en av de svenska pionjärerna på det flygtekniska området. Han föddes 1881 i Simris och tog mogenhetsexamen i Lund 1899. Mellan 1908—1912 bedrev han flygtekniska forskningar i Sverige och Frankrike och 1914 promoverades han vid Lunds universitet.

Samma år gjorde han den första flygningen över Östersjön fram och åter, Landskrona — Stralsund — Trelleborg, men denna prestation förblev 1914, då Thulin och löjtnant Otto Ask utförde bedriften att med flygmaskin förflyta sig från Paris till Landskrona. I maj 1914, i samband med Baltiska utställningen i Malmö satte Thulin nytt rekord på sträckan Malmö—Stockholm genom att flyga upp reportagebilder från utställningen på 4 timmar och 17 minuter.

Flygepoken på Thulinverken omfattade en kort men intensiv tid. Under Thulins entusiastiska ledning hann man med att bygga 99 flygplan av 14 olika modeller samt ca 700 flygmotorer av flera

typer. Thulin startade med att bygga franska flygplan av typ Morane-Saulnier på licens, men upptog efter hand egna flygplans- och motortyper på tillverkningsprogrammet.

Thulinverken hade för flygteknisk forskning ett aerodynamiskt laboratorium och Thulin själv ledde en flygskola på Ljungbyhed, där ett 100-tal flygare fick sin utbildning.

Dr Thulins flygning över Landskrona hamn den 14 maj 1919 blev hans sista. Olyckan inträffade på mellan 1 000—1 200 meters höjd när vänstra skevrodret slets loss. Thulin slungades ur planet. Han var den 21:e svenske piloten, som omkom vid en flygolycka.

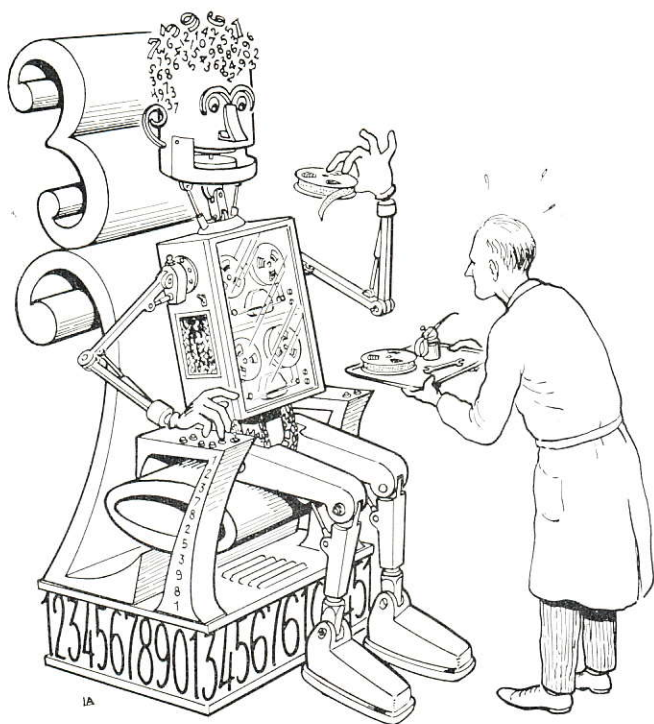
Inte långt efter dr Thulins bortgång lades tillverkningen ned på grund av ändrade politiska förhållanden.

Att bilen fick ersätta flygmaskinen på Thulinverken motiverades med att "bolaget förfogade över en skicklig stab av arbetare och tekniker". Då även maskinparken passade för en sådan utveckling var flera viktiga villkor uppfyllda för den nya tillverkningen. Dessutom hade man stor hjälp av dr Gustav Dalén, på AGA, som hade ekonomiska intressen i Thulinverken. AGA:s dotterbolag i Tyskland hade med en belgisk automobil som förebild börjat tillverka en medelstor vagn. Genom Daléns förmedling etablerades ett gott samarbete mellan Thulinverken och tyska AGA. Detta bolag ställde sina erfarenheter till förfogande och redan i april 1920 kunde den första Thulinbilen släppas ut från verkstaden. Den kördes från Landskrona till Stockholm på en rekordtid av 14 timmar. Bilprojektet omfattade i första hand en serie på 1 000 bilar men olyckliga ekonomiska omständigheter gjorde att produktionen fick avbrytas redan efter 300 fordon.

Thulinverken ligger fortfarande i den del av Landskrona där de startades för femtio år sedan. Företaget har idag tre tillverkningslinjer. För moderbolaget, Svenska AB Bromsregulatorer, tillverkas bromsapparater och fjädrande hjul. Egentillverkningen utgöres av fläktar och apparater för komfortventilation. Sedan gammalt är företaget också legotillverkare åt bl. a. bilindustrin. Den årliga omsättningen uppgår idag till ca 15 miljoner kronor. Av företagets kapacitet utnyttjas ca 75 % till concernens produkter och resterande 25 % till legoarbeten. Till de större kunderna räknas Volvo och bland de återkommande kunderna återfinns svenska staten representerad av olika militära myndigheter.

Christer Nilsson

SIFFRER GUDEN

Utan tvekan är de elektroniska data-behandlingarna vår tids största uppfinning och med den utveckling de uppnått i dag har många nästan olösliga problem klarats upp. EDB underlättar många uppgifter för människan och man har utlovat ännu mera. Maskinerna är i grunden uppbyggda på binärt system (+ eller -, mörkt eller ljust, go or no go) men kan utnyttjas med vilka tecken som helst, dock företrädesvis i decimalt räknesystem. Detta har gjort EDB till den verkliga sifferguden och nu står vi i begrepp att offra våra sedan århundraden innöta begrepp, våra identitetssystem, våra innersta känslor till denna gud. Alltefter som maskinerna blir allt mäktigare och dominerande måste människan offra mera arbete för att underlätta maskinens uppgift. I Affärsekonomi nr 8 1965 beskrives kallt och konkret postens kodsystém för adressorter och postanstalter i Sverige — ett led i införandet av allmän automatisk databehandling — i första hand automatisk brevsortering. Hur detta skall ske praktiskt är inte beskrivet utan mera hur kodsystémet är uppbyggt.

Men hur kan adressaten förstå att
20000 204760 betyder Göteborg
80011 805690 Agnesberg
80000 Abbekås
80003 Abisko
73000 735000 Uddevalla
80022 805460 Alingsås

Enl. Kungl Generalpoststyrelsens kodsystém från 1964 får kodnr inte ersätta namn på adressorterna och postanstalterna. Det var ju väl det! En enda siffra fel och posten kan komma till fel landsända — och vem kan då rätta felet.

Än så länge har vi våra personnamn,

men redan innan en nyfödd blivit döpt har han sin 9-siffriga identitet fastställd. En enda siffra fel på slutet och han byter kön. Nödvändigheten med registrerade dop och familjenamn har bortfallit.

Det är likgiltigt om man kallas Andersson eller Ålsnultra. Och det ljuva gullet är inte nöjd att bli älskad som 17 utan med en effektivitet av 99,5 % (Uppslagsverket Råd för älskande ändras enligt Verket och Vi till Kod för älskande). I USA har man faktiskt förverkligat en hypotes, som föreslogs på skoj för några år sedan. En ensamstående ung dam får för 15 dollar en blankett att fylla i ett antal uppgifter om sig själv och sina önskedrömmar. Dessa data granskas och tolkas av psykologer och kodas in på databand, som sedan jämföres med inlästa uppgifter om manliga kontrahenter i en datamaskin. Efter 14 dagar är vederbörande lyckligt gift med sin drömprins.

Ja livet blir kanske enklare i viss mån. Lotterichanserna och spänningen försvinner genom sannolikhetsbestämningar. Romantik är onödig. Språkförbristningen mellan olika folk försvinner då allt kan uttryckas i siffror. Men hur skall våra personliga hjärncentra se ut och vad betyder det med så mycket siffror... om en endaste är fel? Vi beställer en virkial och får ett lokomotiv eller en perpendikel. Vet Ni för övrigt vad en elektrisk glödlampa är klassificerad som i gällande M-kodnr-serien? *Energiomvandlare!* Säg det nästa gång i en affär när Ni skall handla. Eller kanske M 2731-1 010 120 011. Vad tror Ni, Ni får.

Är vi inte på väg utanför det mål vi ställt upp?

Brittsommarrallyt

Söndagen den 10 oktober startade 29 ekipage i det nu berömda familjerrallyt, som gick för 8:e gången. Banan gick över kända "röda" vägar och okända krokiga timmerstråk. Vädet var strålende och gjorde skäl för namnet brittsommar. Då det inte var begränsning på körtiden avnjöts de 9 milen utan jakt och jäkt. Starten gick vid Säterbrskola, varefter förare och passagerare vid nio kontroller utefter vägen testades på körteknik, sport och kunskaper om trafik och där det brast blev följden prickbelastning. Körproven var i viss mån gjorda med tanke på den kommande högertrafiken och var inte så lätta som det skulle förefalla. Vid 7:e kontrollen ingick dessutom korvätning, vilket inte vållade några prickar. Av de glada hejarop, som hördes av tävlingsdeltagare efter banan framgick att man tagit ut familjerna på en trevlig utflykt. Tyvärr hade en kontroll flyttats p g a älgjakten, som skulle börja dagen efter.

Ett stort antal priser hade skänkts och delades ut i ordning efter erhållna straffprickar av ordföranden i Flygets motorklubb.

Segrare och årets pokalhuggare blev yrkesskolans Bertil Söderberg. 29:e pris och träsleven detta år fick B. Carlsson. Bergtrollet tippade plastpåsvikten riktigtast och gick hem och polerade sin FIAT.

Resultatlista:

1	B. Söderberg	32	pr	10	p
2	E. Fallkvist	39		8	
3	L. O. Broberg	41		6	
4	P. O. Nilsson	42		4	
5	L. Lindberg	43		2	

Summa poäng i vandringspris efter tre tävlingar (1963—1965):

L. O. Broberg	14	p
E. Fallkvist	14	
K. Nilsson	12	
L. E. Williamsson	10	
R. Raystål	10	
B. Söderberg	10	

Följande firmor har varit vänliga att skänka priser till "Brittsommarrundan" och klubben vill härmed framföra sitt tack för bidragen.

Svenska Flygmotor AB Trollhättan
General Motors Arboga
K. E. Nilssons Bilaffär Arboga
B. O. Keijser Västerås
Evert Cykel & Sport Arboga
SHELL Arboga
Arenco Stockholm
Koppartrans Arboga
Philips Stockholm
IC Arboga
Nya Gummiverkstaden Arboga

Slutligen vill Bergtrollet med övriga tävlingsdeltagare tacka tävlingsarrangörer för en mycket trevlig och väl genomförd utflykt.

Grupp Lars Hahne segrade överlägset

Driftvärnets heldagsövning

Driftvärnsledaren finner att Harry Hahne nästan bokstavligen är ett med sitt vapen.

En hel dag trimmades CVA och UHF:s driftvärnspersonal i gruppns försvar samt individuell tävling med samtliga vapen.

I klass 1 för K-pist segrade Herman Eriksson. Gunnar Merken hemförde segern i klass 2, Harry Arvidsson blev förste man på gevär i klass 1. I klass 2 belade Holger Larsson tätplatsen. Bror Karlsson tog hem segern i Kg-klassen. Stridsskjutning i grupp eldöverfall: 1. Grupp Lars Hahne, 2. Birger Lindh. Försvar: 1. Grupp Lars Hahne, 2. Sven Tiborn.

Resultat vid FV DV-tävling på hemmabanor 1965:

Lagtävling:

1. F6 dv	1005 p
J. Holmgrens vandringspris	
2. CVA dv	1000 „
3. F1 dv	972 „

Individuell tävling:

Kpist 40 deltagare:

1. G. Merken CVA dv	250 p
Silvermed.	
2. R. Eckemyr F6 dv	249 „
Silvermed.	
3. I. Viktorsson CVV dv	349 „
Silvermed.	
4. G. Neuman CVA dv	246 „
Bronsm.	

Kg 20 deltagare:

1. G. Persson F6 dv	229 p
Silvermed.	
2. B. Karlsson CVA dv	227 „
Silvermed.	
3. E. Pettersson F11 dv	212 „
Bronsm.	
4. V. Gullberg CVV dv	208 „
G 80 deltagare:	

1. E. Stark FV dv	135 p
Guldmed.	
2. A. Hellmer F6 dv	134 „
Silvermed.	
3. G. Fornander F11 dv	133 „
Silvermed.	
4. H. Larsson CVA dv	133 „
Silvermed.	

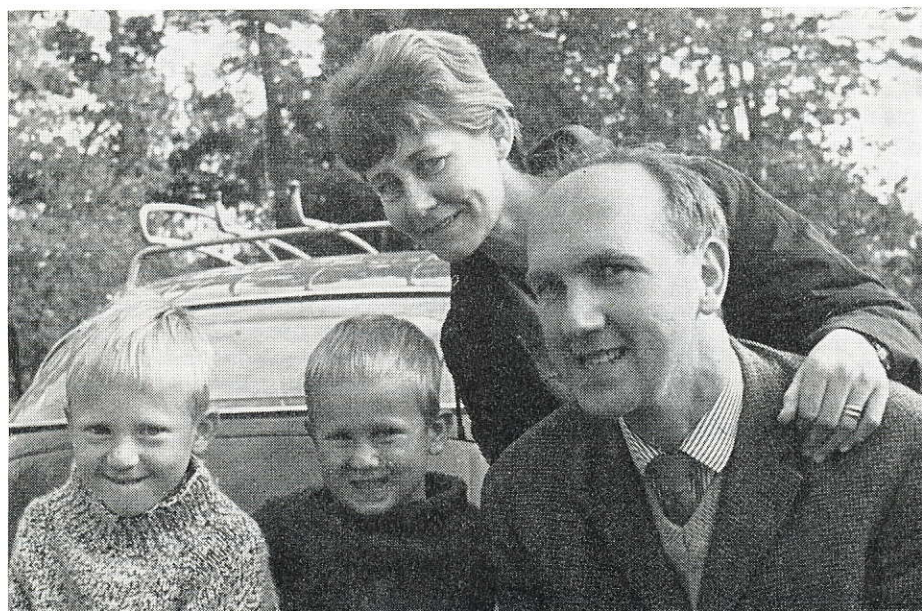
KURSER VID HEMVÄRNETS STRIDSSKOLA 1966

Hos CVA driftvärnchef B. Blomqvist finns program till alla vårens kurser vid hemvärnets stridsskola. Kurserna är öppna för alla driftvärnsmän vid CVA-UHF.

Speciellt noteras kurs för Driftvärnsmän ur FV 27/3-1/4.

Fredagen den 28 januari startar första övningen för år 1966:

Enskild mörkerskjutning med gevär och K-pist.

Toppresultat av avd 556

Gösta Hemmingsson avd 556 visar sin vinnande stil.

En bländande uppvisning av avd 556 i robottekniska kontorets femkamp bäddade för ett toppresultat i den fjärde grenen, skytte. Inte mindre än tre av de fyra första platserna belades av 556.

Skyttetävlingen hade uppdelats på två omgångar. Valplats var Stureskolans källare där skarpskytteklubbens opartistiska domare Herbert Käberg ledde övningarna.

Redan efter första omgången, den 14 oktober, hade den slutlige segraren, Gösta Hemmingsson, avd 556, visat sin klass och skjutit ihop 166 poäng.

Striden om platserna närmast efter utkämpades den andra omgången, den 18 oktober, och slutade med att Jan Frånlund, avd 556, blev andre man med 153 poäng, närmast följd av Bo Hellström, avd 553, 152 poäng och Nils-Erik Forsberg, avd 556, 150 poäng.

Avd 556 gick genom sitt utmärkte resultat förbi fjolårets segrare, avd 555, som tydligen tappat sin fjolårsform. (Av någon anledning skrek en 55:a "Bingo" så fort någon 55:a lyckats få fem hål på sin tavla!?)

Avd 553 som inte bävar inför den sista grenen, pilkastning, har i stället stora skälvan, då de ser hur det kämpastarka 556 närmar sig! Det är upplagt för en spännande uppgörelse i årets femkamp!

Resultat av skyttet:

1. Avd 556	85 p
2. „	553 82 p
3. „	555 64 p
4. „	659 56 p
5. „	554 39 p

Totalt efter fyra grenar:

1. Avd 553	324 p
2. „	556 287 p
3. „	555 280 p
4. „	659 230 p
5. „	554 186 p

Jaf

Familjen Bertil Söderberg —
årets Brittsommarpokalhuggare.

Kan man mäta din fysiska arbetsförmåga?

Vad är ergometri?

Ordet "ergometri" kan härledas ur grekiskans ergon, som betyder arbete, och metron, som betyder mått — alltså arbetsmätning. I undersökningar av individer under muskelaktivitet har ergometrin sin givna plats. Sådana undersökningar har stor betydelse vid lösningen av såväl teoretiska som praktiska frågeställningar — man kan exempelvis undersöka arbetets inverkan på blodomloppet, andningen och ämnesomsättningen. Också har ergometrin under de sista tio åren fått stor aktualitet inom idrotten, arbetsforskningen, industrin och sjukvården. Framför allt har ergometercykeln blivit ett betydelsefullt hjälpmedel vid bedömningen av den fysiska arbetsförmågan och av konditions- och träningsstillståndet.

Ordet "kondition" används som beteckning för kroppens anpassning till tungt arbete under längre tid. Bedömningen av konditionen innebär främst en värdering av hjärtats och blodomloppets träningsstillstånd d v s de syretransporterande organens funktion.

Är det bara benarbetet som ökar hjärtverksamheten?

Varför skall man då ha bra kondition?

Nutidens hets, jäkt, nervositet och ofta pressade arbetsuppgifter gör att större och större krav ställs på den mänskliga organismen. För att människan över huvud taget skall kunna fylla sin plats i dessa tider, fordras att hon måste vara ur konditionssynpunkt väl rustad.

Hur står det då till med konditionen hos svenska folket? Svaret är tyvärr — dåligt. En undersökning som gjorts av GCI i Stockholm visade, att på detta område finns det verkligen anledning att göra en uppräckning. Åtgärderna lät heller inte vänta på sig, vi fick Tumbas morgongymnastik i radio och vi fick Träna med TV-programmen och dessa program har helt säkert varit mycket värdefulla.

Vad har man då gjort på CVA för att stimulera folk till ökad motionsverksamhet? Jo, genom idrottsföreningens försorg har man propagerat för ökad aktivitet genom startande av motionsgrupper, anordnande av tränings-tävlingar i orientering, korp-tävlingar av olika slag samt anskaffande av en ergometercykel.

Denna ergometercykel anskaffades våren 1965 och har varit flitigt utnyttjad av personalen på såväl CVA som

UHF. Tyvärr har det bara funnits ett par utbildade testledare på CVA, varför väntan på testning ibland blivit ganska lång, men efter en nyligen avslutad testledarkurs förfogar CVA/UHF över ca 20 st testledare, som alla är villiga att hjälpa CVA/UHF-personalen med konditionstester.

Hur provar man konditionen?

För arbetsprovets genomförande krävs 1) cykelergometer; 2) metronom; 3) vanlig klocka eller tidtagarur för "långtid"; 4) tidtagarur som möjliggör tidtagning med 1/10 sekund; 5) om möjligt även stetoskop och bordsfläkt. Arbetsprovets förlopp:

- Kontroll av metronomens takt (100 enkelslag per minut).
- Justera sadelns och styrets höjd.
- Pendelviktens index inställes mot 0.
- Arbetet påbörjas, belastningen ställes in och "långtidsklockan" startas.
- Sista 15—20 sekunderna av varje minut tages tiden för 30 pulsslåg.
- Vanligen räcker 6 minuter för att ge relativt konstanta testvärden. Därefter avbrytes provet och med hjälp av tabeller räknas testvärdet ut.

Om DU är intresserad av att testa Din kondition, tag kontakt med någon

av de 21 testledarna. De hjälper Dig att utan kostnad genomgå en test. Namn på testledare, se anslagstavlor.

Har Du dålig kondition?

Om testen visar att Du behöver motionera för att erhålla bättre kondition, kan några tips vara värdefulla: Vik några timmar i veckan till motion det är lättare att genomföra om vissa tider anslås. Glöm då och då bort att det finns hiss, spårvagn, buss och bil; kom då och då ihåg att det finns skog och mark för sport och friluftsliv. Motionera med lågt tempo de första gångerna; stegra sedan tempot långsamt till en passande nivå. Deltag aldrig otränad i en fysiskt ansträngande tävling; detta gäller idrottstävlingar, propagandatävlingar, företagets tävlingar. Träna ej hårt och tävla ej i sammanhang med infektioner eller då hälsotillståndet av andra orsaker är nedsatt. Till sist: Du som endast tränar för "vardagskondition", försök att göra det till en hobby. Träna endast i den omfattningen att Du känner ett välbefinnande, ty det är till sist detta som är det väsentligaste.

Nils Oskar

Fråga: Vad skall bordsfläkten vara till?

R. F.

JUBILARER

Jag riktar ett varmt tack till alla jubilarerna för gjorda insatser och hoppas att de gångna åren skall följas av ytterligare många år vid CVA.

20 år vid CVA

Karl Abrahamsson	avd 620	Sture Fröling	614	Bengt Lundmark	715
Åke Ahlin	611	Birger Gustavsson	205	Rune Mattsson	130
Bertil Andersson	810	Max Gustafsson	121	Hilding Moen	230
Erik Antonsson	111	Sven Gustafsson	614	Lise-Lotte Myhrberg	970
Gösta Andersson	180	Karl-Erik Götemar	210	Tore Myhrberg	290
Gösta Andersson	871	Birger Haglund	990	Hans Nilsson	800
Lennart Andersson	614	Stina Hamn	958	Gösta Nogander	714
Rune Andersson	255	Alf Hedlund	810	Erik Nystedt	651
Sven Andersson	780	Nils Henricsson	710	Harry Odenhult	840
Tor Andrén	950	Anders Hill	253	Sven Olof Otterbro	570
Bertil Blomqvist	850	Arne Hultman	150	Nils Peterson	506
Emil Blomqvist	651	Erik Hurtig	122	Henry Rosenquist	713
Stellan Bolin	630	Gustav A Johansson	956	Thure Rundström	634
Erik Boström	252	Karl Johansson	290	Arne Rydeborg	720
Yngve Brinkmark	480	Ingvar Johansson	281	Helmer Sand	230
Knut Byström	630	Sven Johansson	772	Gunnar Seth	360
Karl Dahlbom	230	Sture Johnsson	870	Rune Sirby	619
Einar Edvardsson	122	Allan Karlsson	281	Hilding Sjöberg	180
Wera Edvardsson	370	Börje Karlsson	100	Per Sjölin	525
Adner Eiborn	370	Erik Karlsson	180	John Steen	121
Bertil Eklund	100	Gustav Carlsson	780	Folke Svensson	616
Carl Eklund	751	Ingvar Carlsson	230	Göte Svensson	257
Wolther Ekstrand	642	Knut Kihlman	641	Karl-Gustav Säterlid	150
Henning Ekström	870	John Kihlström	230	Sven Tiborn	651
Ragnar Engvall	150	Stig Larelius	360	Anders Thureson	614
Gunnar Ericsson	532	Erik Larsson	630	Folke Westergren	765
Herman Eriksson	850	Folke Larsson	380	Göte Westerlund	715
Rudolf Eriksson	130	Folke Larsson	110	Karl-Eric Wiss	121
Stig Eriksson	283	Rune Larsson	765	Arne Yttermalm	190
Tage Ericson	190	Åke Larsson	257	Sten Öberg	125
Charles Fernsten	553	Jack Leth	613	Knut Östling	230
Aston Fröijdh	970	Walter Lundborg	721	Maj-Britt Östman	765

10 år vid CVA

Eric Andersson	avd 992	Evert Jansson	850	Per-Ola Nilsson	517
Thure Andersson	850	Valter Johansson	253	Sven Nilsson	277
Gunnar Bengtsson	850	Ingrid Kallsböll-Knudsen	745	Hans Nordmark	210
Bo Bergman	514	Anders Karlsson	281	Johan Ohlsson	380
Ove Bergström	253	Bertil Karlsson	649	Göte Orre	253
Sven-Erik Brohlin	210	Elof Karlsson	140	Rolf Persson	253
Lennart Ekman	385	Erik Kihlberg	290	Alvar Pettersson	385
Elis Eriksson	380	Ingvar Lagerstedt	283	Vilho Pukonen	278
Kai Eriksson	513	Bertil Larsson	380	Majken Rosenquist	360
Per-Olof Fors	100	Hans Larsson	524	Sven Simonsson	210
Lennart Fransson	674	Lennart Larsson	253	Folke Sten	230
Torsten Fridell	380	Ragnvald Leo	281	Linnéa Sträng	380
Mats Granqvist	253	Lars Lindberg	200	Rolf Sparw	370
Ossian Gustafsson	230	Sven-Åke Mattisson	522	Karl-Axel Tjellander	970
Olov Holmquist	283	Gunnar Ljung	523	Anna Karin Wessgren	380
Anders Jansson	290	Lars-Erik Nilsson	517	Elsie Åker	970

10 år vid UHF

Karl Hultman	CUHF
Anna-Lisa Gustafsson	410
Anita Karlsson	400
Nils Johansson	412
Ellert Moell	442
Gerhard Vikergård	441
Erik Dahlberg	441
Olof Dahlöf	442

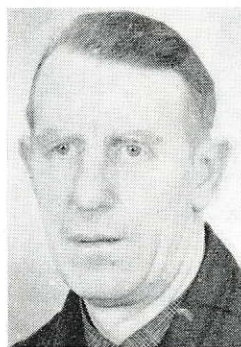
□

RÄTTELSE

I B-t nr 2 stod det betr. Familjedagen, att Gyllene Balken serverade 500 portioner ugnstekt skinka, ...

Obs! Det skulle vara 1.000 portioner.

Flaggan på halv stång

Thure
Karlsson.

Avsynaren Gustav Thure Karlsson avled den 16 nov. 1965. Han var född den 28 april 1906, anställdes vid CVA den 30 juli 1951 och tjänstgjorde sist vid avd 491.

Välkomna i vår krets

CVA

Rune Aasa, driftingenjör	avd 505
Anita Andersson, kontorsbiträde	970
Ove Arnoldsson, hjälpmontör	281
Sören Arvidsson, hjälpmontör	253
Conny Hermansson, hjälpmontör	253
Bo Johansson, hjälpmontör	283
Gunilla Jonsson, kontorsbiträde	959
Lisbeth Carlsson, kontorsbiträde	510
Roger Knutsson, ingenjör	281
Inger Nykvist, kontorsbiträde	745
Kurt Rampling, hjälpmontör	272
Mona Spångmyr, kontorsbiträde	635
Christina Westerlund, kontorsbitr	600
Monica Wide, kontorist	630

UHF

Gunnar Eriksson, förrådsarbetare
Ingrid Engström, städerska
Gunvor Larsson, städerska

Vi hyllar

CVA

60 år

1/2 1966 John Nilsson	avd 275
20/3 Aston Fröijdh	970
27/3 Harry Severin	230

50 år

10/2 1966 Harry Söderström	avd 370
1/3 Kurt Malm	634
3/3 Sune Malmberg	621
26/3 Arne Yttermalm	190

UHF

50 år

22/12 1965 Gunnar Eriksson	412
----------------------------	-----

Sixten
Jonsson.

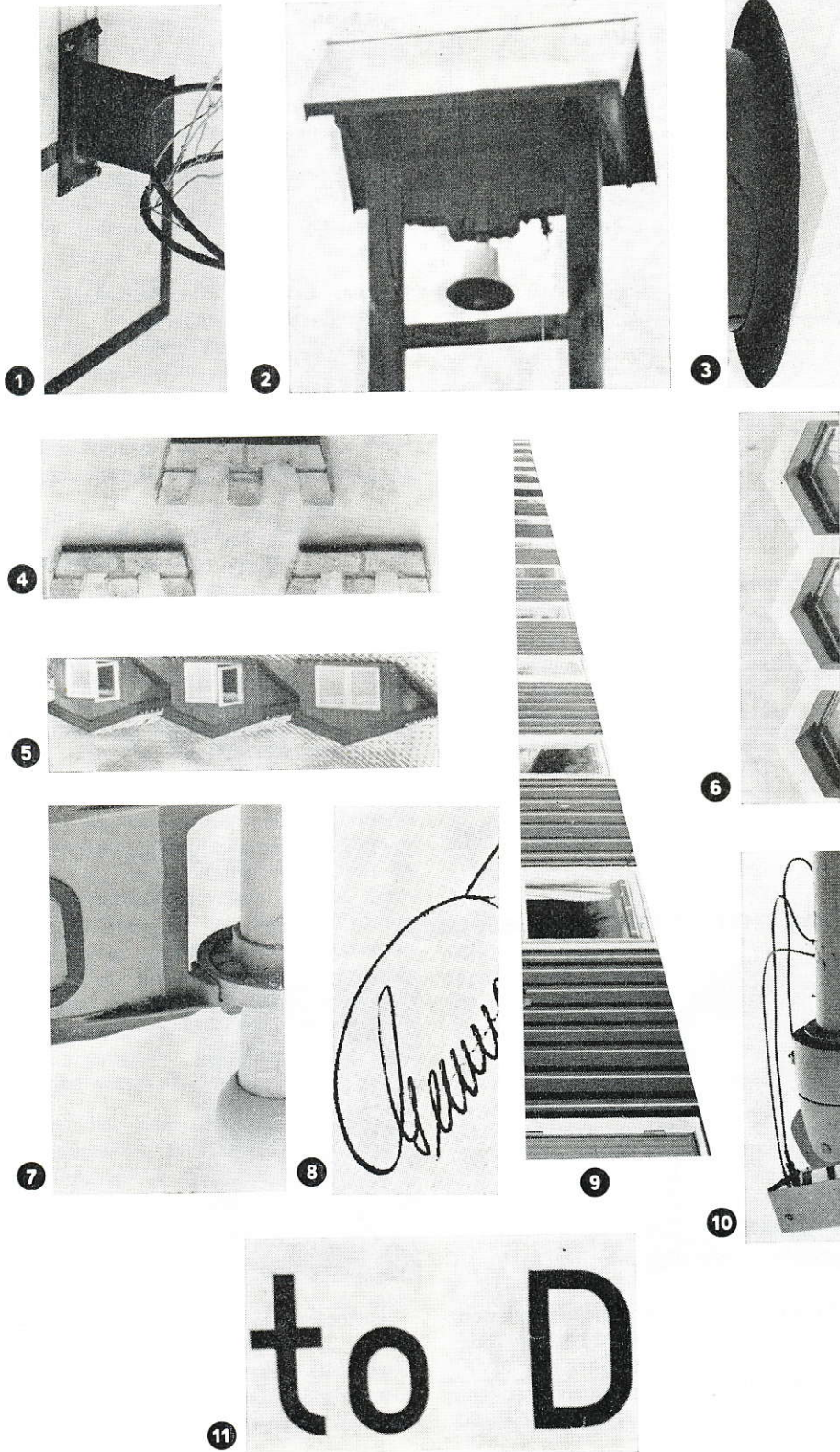
Pensionären Sixten Algot Jonsson avled den 27 nov 1965. Han var född den 16 april 1909, anställdes vid CVA som motormontör den 17 sept 1945 och avgick med sjukpension den 30 juni 1965.

Julpristävling

Känner Du CVA - UHF

Vår länge pressfotograf har med sin kamera gjort iakttagelser inom CVA-UHF område och tagit bilder. (Jag tycker det är delbilder) av företeelser (han sa' så) som alla bör ha sett. Bergtrollet själv har det inte — ja han visste inte ens vad som var upp eller ned. Kan Ni läsare hjälpa till att lösa pro-

blemet och skriva vad det är. Till de tre först öppnade rätta lösningarna utlovas pris och hederligt omnämnande. Svar skall vara inlämnat (eller insänt) till Bergtrollets redaktion (tjst 750) före den 15 jan. 1966 och kuverten märkta CVA-UHF-tävling.

TACK för visad vänlighet

För allt deltagande vid min makes, Thure Karlsson, bortgång samt för den vackra blomstergården vid hans bår, framför jag mitt innerliga tack.

Runa Karlsson

Ett hjärtligt tack för den fina gåva jag fick, när jag slutade min anställning vid CVA.

Maidy Lennrud
avd 670

Hjärtligt tack till alla arbetskamrater och chefer för den stora penninggåva och blommor jag fick mottaga på min 50-årsdag.

Karl Axel Hahne

Ett hjärtligt tack till Chefen och FCTF för vänlig hägkomst under min sjukdom.

Nils Axelsson
avd 275

Hjärtligt tack för de gåvor vi fick mottaga i samband med att vi slutade på CVA.

Ingrid och Sven-Eric Bäckström

För vänlig hägkomst på min 50-årsdag vill jag till alla säga ett varmt tack.

Sven Jansson
avd 100

Jag vill tacka chefer och arbetskamrater för den storartade gåvan jag fick, då jag slutade.

Stellan Eliasson
numera undervisare

För visad vänlig hägkomst på min 60-årsdag ber jag att till kamraterna på avd 810 få framföra mitt varma tack.

Bror Palmér

För all uppvaktning och visad vänlighet på min 50-årsdag ber jag att få framföra mitt varmaste tack.

Evert Evaldsson
avd 206

För all uppvaktning och visad vänlighet på min 50-årsdag framför jag härmed mitt varma tack.

Algot Schill
avd. 205

Ett hjärtligt tack till höga och låga ja alla som här kan komma ifråga. För vackra blommor och minnesgåva den var välkommen vill jag lova. För samarbete som varit gott jag tackar nu när pensionen jag nått.

Artur Wadstedt

Ett hjärtligt tack till chef och arbetskamrater för visad hägkomst på min 60-årsdag.

John Ohlsson
avd 380

Cloetta choklad, Ljungsbro

Personaltidningsredaktörerna har haft konferens hos Cloetta chokladfabrik i Ljungsbro, en av Europas största livsmedelsindustrier. Utöver direkta tidningsärenden blev det givetvis också industribesök. Detta var mycket intressant även för dem som inte är engagerade i livsmedelsbranschen, då arbetet är mycket mekaniserat. Speciellt torde väl ett synnerligen avancerat transportsystem vara iögonfallande. Allt från cacaoböror till choklad och andra produkter transporteras i kilometerlånga banor, som blodet i ett ådersystem. Därjämte finns allehanda valsverk, pressar och gjuterimaskiner så att om inte doften förrådade produktionen, kunde man tänka sig en helt annan industri. Dock präglas allt av ljus och renlighet. Cloetta sysselsätter i Ljungsbro 700 personer, varav en större majoritet sysslar med någon sort av kontroll. En provsmakning bekräftar också att Cloetta-chokladen är mycket god och kan inte tänkas bli bättre.

Fabriken ligger vackert inbäddad i grön Östgötabygd och har vackra parkanläggningar. Ett eget kraftverk bidrar till energiförsörjningen.

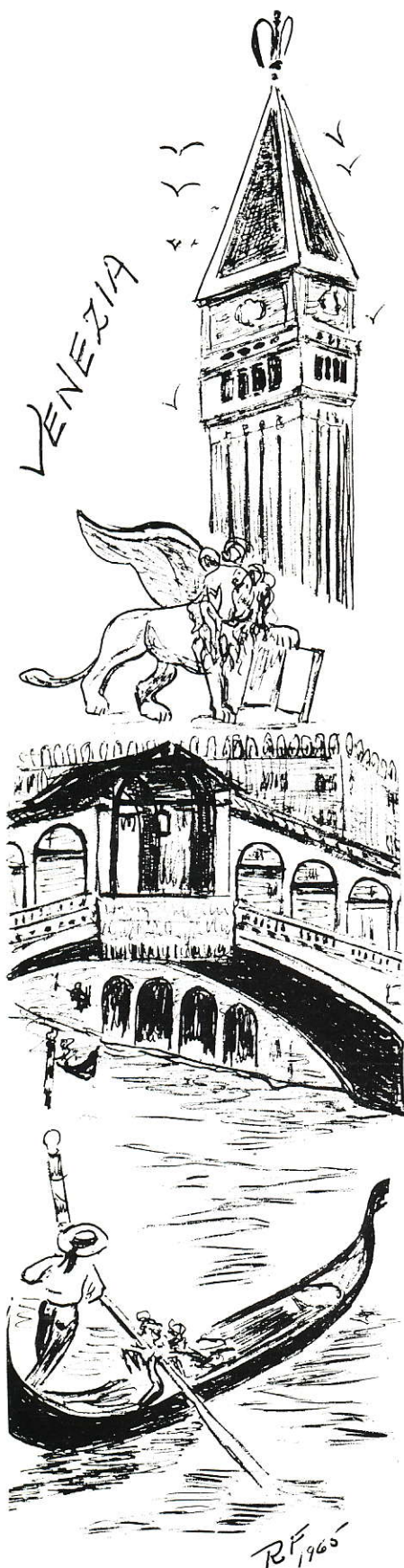
Firman hälsar alla intresserade välkomna att besöka fabriken i Ljungsbro och träffa den söta Netta från Cloetta. Dock bör man ringa först och få lämplig besöksid (013/655 00).

När Ni ändå är ute och reser — med familjen eller ensam — gör en liten avstickare och bese anläggningarna. Det är ett nöje för alla.

Bergtrollet som sett.

Den söta Netta från Cloetta.

Se Venedig

— innan det är för sent!

Ja, rubriken ser litet underlig ut, men det finns stora risker för att Edra barnbarn aldrig får se denna historiska plats. Venedig är egentligen ingen stad — den är ett "under" av 150 småöar, 175 kanaler och 375 broar, krönt med konstskatter och arkitektoniska mästerverk. Ursprungligen var det goter som räddade sig från Attila och de påträngande hunnerna genom att flytta ut på träskmarkernas slamöar. Detta hände år 452. Så småningom växte bebyggelsen. Folket blev starkt och mäktigt och grundade ett dominerande rike, som bestod i 1100 år. 1877 förenades Venedig med det nuvarande Italien.

Staden har f n ca 750.000 invånare, som till stor del lever på de över en miljon turister, som årligen besöker Venedig. Dessa spenderar närmare 240 miljoner kronor i denna enda stad, med större eller mindre utbyte.

Venedig kämpar emellertid med väldiga problem, som är så allvarliga, att man redan haft en internationell konferens för att diskutera vad man kan göra för att rädda Venedig. Staden lever på vattnet, men detta vatten är allvarligt förorenat och anfräter dess fundament. Havet underminerar också i allt högre grad staden, och en av följ-

derna härav är att den berömda San Marco-platsen f n praktiskt taget varje år drabbas av översvämningar — något som förr skedde högst en gång per sekel. Man kan på Marcus-katedralens pelare direkt avläsa hur högt vattnet har gått. Det rör sig om 60 cm över torgets höjd. Golvet i katedralen går dessutom i vågor allteftersom de pålar den vilar på höjer och sänker sig. Vidare angrips pålarna, som staden är byggd på, av vågorna från de otaliga motorbåtarna på kanalerna. Ett av de största bekymren är också husens allt mer tilltagande förfall — spruckna palats utan färg, brist på avloppsledning, obeboeliga ruckel, förruttnade husgavlar är orsaker till att stadens närmaste framtid är allt annat än ljus. Venedig riskerar en död i all sin historiska skönhet, om man inte göra något åt saken. Problemet är emellertid, att man ännu inte precis vet vad man ska göra och inte heller vilka kostnader man måste räkna med. Inom den närmaste framtiden hoppas dock stadens stadsfullmäktige att ha ett antal planer färdiga för att rädda Venedig från undergång.

Bergtrollet har varit där och staden är värd ett besök — innan det är för sent.

HEWLETT-PACKARD...

. . . för precision och kvalitet
. . . . med resurser att möta de mest skiftande behov

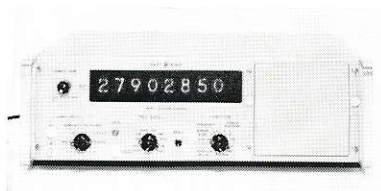
HEWLETT-PACKARD

tillverkar cirka 1.500 olika instrumenttyper jämte halvledare.

Rörlvotmetrar • Oscillatorer • Signalgeneratorer • Puls-, Fyrkant- och Funktionsgeneratorer • Räknare-, Frekvens- och Tidmätutrustningar • AC-, och DC-kraftaggregat • Skrivare • Rörelse-, Kraft-, Tryck- och Rotationsgivare • AC-, DC- och Pulsförstärkare • Mikrovågsinstrument • Distortions-, Spektrum- och Våganalysatorer • Digitalvoltmetrar • Oscilloskop • Analoga och Digitala Data-samlings- och Databehandlingsystem • Q- och RX-metrar • Läcksökare • Medicinska och biofysiska instrument • Halvledare.

Model 5245L

Transistoriserad Räknare, är ett exempel av de instrument som levererats till försvaret.

50 MHz transistoriserad räknare som med plug-in-enheter räknar från 0 Hz till 3,0 GHz med en stabilitet av $\pm 3 \times 10^9$ per dag. Mätområdet kan utökas till 15 GHz. Tidmätning kan göras från 1 μ s till 10^8 sek.

Centralvägen 28, Box 1004, Solna 1. Telefon 08/83 08 30.

TEKTRONIX

har marknadens mest omfattande oscilloskopprogram

Oscilloskop

1-2-4 kanals-enkelstråle-dubbelstråle-digitala-minnes samt samplingsoscilloskop, sammanlagt över 60 olika modeller.

Plug-in-enheter

1-2-4 kanals-operationsförstärkare-bärfrekvenssystem-sampling-spektrumanalysator samt svepgeneratorer.

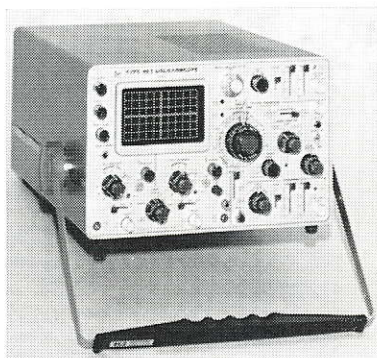
Övriga instrument och tillbehör

Elektronrörs och transistorprovare, oscilloskopkameror, vagnar puls-signal och tidmarkeringsgeneratorer.

Nyheter

Tektronix utvecklar ständigt nya instrument för att tillgodose marknadens allt högre krav.

En av de senast presenterade nyheterna är . . .

Typ 453 Portabelt tvåkanals oscilloskop med fördröjt svep

Bandbredd	0-50 MHz
Känslighet	5 mV/skd
Sveptider	10 ns/skd-5 s/skd
Svepfördröjning	1 μ s-50 s
Dimensioner	18x32x52 cm
Vikt	ca 13 kg

Ensamförsäljare

ERIK FERNER AB Snörmakarvägen 35, Box 56, Bromma. Tel. 08/25 28 70.